

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Sol Triplex In Eodem Universo

Hermann, Amand

Sultzbaci, 1676

Disputatio Sexta. In Libros Topicorum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95850](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95850)

vel ipsam naturam, contractam, & differentiam pro ratione, sub qua, vel pro conditione. Secundo ut demonstret passionem, tam de differentia, quam de objecto contracto, ut unum eorum habeat pro objecto primario, & aliud pro secundario sicut scientia, quae est in recto de superfi-

cie, in obliquo est de linea, & quocumque modo consideretur, & respiciat objectum, non erit de ente per accidens, quia ens per accidens importat plura in recto, quorum neutrum est in potentia per se ad alterum.

DISPUTATIO VI. IN LIBROS TOPICORUM.

PAUCA hic dicenda restabunt, cum plura eaq, tunc necessaria in Summulis praemisimus, dicuntur autem Libri Topici, seu de discursu probabili, quem faciunt fides humana, & opinio. De quibus pro complemento, tum hujus partis, tum totius Logicae hic breviter aliquid dicam. Itaq, sit

QUAESTIO I.

Quid sit fides & opinio, & quomodo inter se distinguantur?

Fides tum in sacra Scriptura, tum à Patribus frequenter scientia vocatur, nam apud Job. 19. v. 25. sic habetur: scio quod redemptor meus vivit, & in novissimo die de terra surrecturus sum, & D. August. lib. de Doct. Christiana ait: Non verendum dicere nos scire, quae idoneis testimoniis novimus. & 15. de Trinit. 12. à Doctore relatus, absit ut scire nos negemus, quae testimonio didicimus aliorum, alioquin nesciremus esse oceanum, nesciremus esse terras, atq, urbes, quae celeberrima forma commendat; verumtamen non est scientia proprie dicta, sed est assensus determinatus alterius partis contradictionis propter auctoritatem, & testimonium dicentis. Dicitur Assensus, in quo cum scientia convenit, & aliis notitiis, seu necessariis, seu probabilibus: dicitur determinatus, in quo distinguitur à dubio & suspitione, quia dubium, & suspicio faciunt, ut in neutram partem fiat determinatio, sed maneat simpliciter anceps, & in judicio suspensus: per particulam vero propter auctoritatem & testimonium dicentis, distinguitur tum à scientia, tum ab opinione, à scientia quidem, quia illa habet evidentiam, & quia fit propter rationes necessarias, & intrinsecè connexas, non sic fides; tum ab opinione, quae licet etiam innitatur motivo probabili, illud tamen est intrinsecum propter connexionem praedicati cum subiecto, fidei verò motivum est extrinsecum, scilicet testimonium alienum. Et quia hoc testimonium est duplex, unum divinum, & infallibile, seu supernaturale & infusum, iterum est fallibile creatum, & humanum, imò etiam angelicum, ideo etiam fides est duplex, scilicet divina, & humana inter quas hoc potissimum est discrimen, quia fidei divinae simpliciter non potest subesse falsum, quia innititur testimonio Dei, qui nec fallere, nec falli potest, unde quoad certitudinem, quam maxime accedit ad scientiam, imò eam superat, licet quoad evidentiam e contra deficiat; Eam describit D. Paulus ad Heb. 11. sic: Fides & sperandarum substantiarum rerum, argumentum non apparentium. Et D. Bernardus lib. 5. de consid. cap. 3. dicit, quod sit Voluntaria quaedam certa praescriptio, nec dum propalata veritate, Fidem hu-

Describitur
fidei,

manam confundit frequenter Aristoteles cum opinione, ut 2. de An. 157. & 1. Rhet. cap. 4. & 4. Top. loco 67. ubi etiam inter loca topica eam enumerat, verumtamen male, nam ut utar verbis D. Bernardi paulò ante citati gratiosè scientiam à fide & opinione distinguuntis: Omnino in hu cavenda est confusio, ne aut in certis opinionibus figat, aut quod firmum fixumq, est fidei opinio revocet in questionem, & hoc scientiam, quod opinio si habet assertionem temeraria est, fides si habet hesitationem infirma est. Opinio est quasi pro vero habere aliquid, quod falsum esse nescias. De qua proinde etiam quaeritur, quomodo ab opinione distinguatur, quia certum est, divinam distinguere propter certitudinem summam, & infallibilitatem.

Opinio Bene describitur, quod sit cognitio, seu assensus determinatus alterius partis contradictionis, cum formidine alterius, seu de opposito. Quae descriptio communiter in Scholis recipitur, licet Aristoteles eam aliter definiat 1. Post. cap. 24. l. 44. quòd sit assensus immediatae propositionis, non verò necessariae, verumtamen non est tam clara sicut prior, imò potius est descriptio principiorum probabilium, non verò conclusionis probabilis, & etiam Aristotelem non plus ibi intendere, patet ex contextu. Dicitur itaq, opinio Cognitio, in quo convenit cum scientia & aliis notitiis, sive claris & obsecuris, seu probabilibus, aut necessariis. Reliqua particula explicatur, sicut superius in definitione fidei, praeter ultimam, scilicet de formidine de opposito, quia licet intellectus propter rationes urgentes, se determinet ad assensum, ista determinatio tamen non est ita fixa & stabilis, ut non habeat tamen adhuc pensam aliquam formidine de altera parte, & per hoc distinguitur à scientia, quae est sine ulla propterea formidine, ex eo quòd objectum sit necessarium, ut non sit possibile, quòd se possit aliter habere; opinionis verò objectum est variabile, ita ut se possit aliter habere, ideo semper adest formido, & licet aliquando etiam sit circa objectum necessarium, non tamen modo necessario, quia adhibet tantum medium probabile, & dialecticum, quòd potest in probatione deficere, ita ex uno vel altero capite est formidini obnoxia. Et haec satis dicta puta esse pro prima parte tituli. Pro secunda resolvenda, duplex est sententia.

sententia: Prima dicit omnem fidem humanam & opinionem esse ejusdem speciei, ita Soto, Ma-
fius, &c. Secunda verò docet fidem, quæ est
cum evidentiâ attestantis, & veritatis, id est,
quando est evidens, homines fide dignos talem
rem attestatos esse, & ipsum perevidens est,
ipsum verum dicere, fidem esse specie diverfam
ab opinione, aliâs verò esse ejusdem speciei. Ad
quod resolvendum

III. **Dico I.** Fides humana, & opinio distin-
guuntur specie. Ita Connimb. hic q. 1. cap. 26.
art. 2. &c.

Probatur primò: Actus & habitus
distinguantur specie, quando rationes formales
movendi, vel assentiendi distinguantur specie,
sed in opinione & fide rationes movendi, & as-
sentiendi distinguntur specie, ergo etiam fi-
des & opinio: ma. probatur, quia non aliunde
colligimus fidem humanam, & divinam distin-
gui specie. Probatur mi. tum autoritate D.
Bernardi, qui lib. 7. de considerat. cap. 3. ait:
*Invidetur (id est scientia) rationi innititur, fides
autem ut actus, opinio sola verisimilitudine se tuetur,* tum
quia ratio formalis assentiendi, respectu fidei
humanæ, est testimonium hominis, opinionis
verò est aliqua ratio probabilis.

Probatur secundò: Nihil repugnat
uni individuo alicujus speciei, quod non repu-
gnat omni individuo ejusdem speciei, sed ali-
quid repugnat opinioni, quod non repugnat
fidei humanæ; ergo probatur minor, quia opi-
nioni repugnat omnimoda certitudo ex parte
actûs non sic autem fidei humanæ, quia quando
creditur aliquid ob determinationem Pontifi-
cis, vel alicujus Concilii Generalis, tunc est
omnimoda certitudo & tamen est secundum quid
& in modo motivum humanum, ergo. Confir-
matur: quia fides habet tantum principium mo-
tivum extrinsecum, opinio verò habet intrin-
secum, scilicet ipsam probabilem connexionem
cum objecto, ergo. Sed in Contra

IV. **Arguitur:** Fides humana & opinio sunt
æquales in certitudine & evidentiâ; ergo non
distinguantur specie: ant. probatur, quia ali-
quando confirmamus fidem humanam per ra-
tionem probabilem, & contra; ergo sunt pa-
res in certitudine. R. dissimulato antecedente,
cujus probationis ant. nihil probat, nam sæpè
per rationes probabiles, tanquam per res nobis
magis notas confirmamus illa, quæ in se sunt
certissima, verbi gratiâ, articulos fidei, sed ut
dixi, quidquid sit de antecedente, nego conse-
quentiam; licet enim fides & opinio sint æqua-
les in certitudine & evidentiâ, tamen diversifi-
cantur species penes motiva formalia specie di-
finita, quod sufficit ad eorum specificam di-
finitionem, patet enim, quod intra latitudi-
nem ipsius opinionis, possunt dari duæ opinio-
nis specie diverse, si habeant pro motivo forma-
li duas rationes probabiles diverfas, licet sint
æquales in certitudine & evidentiâ, sicut pos-
sunt dari duæ scientiæ specie diverse, quæ ha-
bent duo specie diverfa motiva formalia, ergo
à pari.

Instatur: Possum assentiri testimonio
humano propter rationem probabilem, quia
F. Anandâ Hermann Logica.

possum assentiri dictis Petri, quia est syncerus
& verax homo; ergo tunc dabitur assensus fidei
humanæ, qui etiam erit opinio. R. illum assen-
sum esse opinionem tantum, quia non est pro-
pter autoritatem Petri.

Urgetur. Supponatur, quod assentiam
Petro, tam propter autoritatem ejus, quam
propter rationem probabilem simul. R. etiam
tunc esse actum opinionis, quia motivum opi-
nionis debilius movet, vel si fides debilius mo-
vet, erit actus fidei. Imò potest dici: quod sit
actus alterius speciei planè distinctæ à fide, &
opinione, nec hoc mirum videri debet, quia
conclusio Theologica, quæ innititur uni præ-
missæ fidei, & alteri naturaliter notæ non est
assensus naturalis, nec fidei, sed medius speciei
distinctus, scilicet Theologicus.

Dices: Rationem hujus esse, quia præmis-
sa fidei non est motivum proximum conclusio-
nis Theologicæ, sed sola illatio, & consequen-
tèr magis debet imitari naturam hujus, quam
illius, assensus autem in casu posito non proxi-
mius innititur autoritati Petri, quam rationi
probabili, nec contra. Sed Contra, assensus
Theologicus, licet innitatur immediatè illatio-
ni naturali tanquam motivo proximo, tamen
specie ab ea distinguitur propter distinctionem
specificam propositionis fidei, cui innititur, tan-
quam motivo remoto; ergo etiam si innitatur
ipfi proximè, & immediatè. Deinde ratio po-
tius est in oppositum, nam si iste assensus non
proximè innitatur autoritati Petri, quam
rationi probabili, & contra; ergo non magis
debet esse fidei humanæ, quam opinionis, &
contra, & consequen-ter distinguetur specie ab
utraque, cum assensus Theologicus proximè
innitens motivo naturali, adhuc ab eo specie
distinguetur.

Restat nunc explicare difficultatem eam,
quæ quaeritur, num formido sit de essentia opi-
nionis, pro cujus majori intelligentiâ notan-
dum, formidinem opinionis esse duplicem, una
est formido actûs, alia formido potentie: for-
mido actûs est ipsa fallibilitas actûs vel cog-
nitionis, cum enim motivum cognitionis seu opi-
nionis sit fallibile, hinc ipse actus est fallibilis:
formido potentie tunc accidit, quando intelle-
ctus judicat aliquid esse verum cum timore, &
formidine de opposito, cujus obvia exempla ha-
bemus in viris timoratae conscientie, dum ju-
dicant aliquid esse licitum, cum timore tamen
operantur metuentes, ne fortè sit illicitum.
Alii explicant brevius has duas formidines,
unam quæ est potentie, formalem appellant,
quia revera potentie inest; illam verò quæ est
ex parte actûs, radicalem vocant, quia est actus
talis, qui in se habet negationem certitudinis,
ita si supra ipsum reflectatur, deprehendetur,
quod talibus innitatur principiis, quæ falsita-
tem simpliciter non excludant, quidquid ta-
men sit de nomine, ad Rem

Dico 2. Formido, aut incertitudo potentie
non est de essentia opinionis, formido verò, vel incerti-
tudo actûs, vel est de essentia, vel est proprietas ejus &
modus intrinsecus. Idem dic de fide humana, Et
sentus est, quod non formalis formido sit de
essentia

V.

VI.

VII.

Formido non
est de essen-
tia opinionis.

Si

essentia

essentia fidei vel opinionis, sed solum radicalis. Prima pars est Aristotelis expressè 7. Eth. c. 3. ubi sic inquit: Quidam opinantium non dubitant, sed existimant se certò scire. Et patet id ipsum experientià, quã videmus quosdam sine sufficienti fundamento, ac solida ratione ita pertinaciter adherere suis opinionibus, ut non opinari, sed verè scire præsumant, ut oppositum etiam falsum existimant, ut contingit inter Scotistas, & Thomistas, & hoc si fortè ex pertinaci voluntate procedat, ut evenit in hæreticis, qui sua falsa dogmata ita verè existimant, ac ipsas fidei veritates, tunc potius temeritas & præsumptio dicenda est, quàm opinio. Confirmatur: Quia intellectus aliquando assentitur propositionibus propter fidem humanam sine ulla profusa formidine, verbi gratiã: Esse Summum Pontificem Romæ, fuisse Trojani, Horatium Coelitem, totius Exercitus Tuscani impetum in ponte sustinuisse, nihil omninò formidando, cum tamen actus in se debeant habere annexam formidinem, nam ut secundus Lancelotus Abbas Olivetanus demonstrat, has & similes historias potius esse fabulas. Secunda pars est Connimb. hic cap. 26. q. 1. art. 4. citantes Aristotelem eodem capite D. Thomam, & alios; Et patet ex dictis, quia actus opinionis ut sic, est essentialiter fallibilis; ergò formido, & incertitudo actus est de essentia ejus, consequentia est bona, quia formido & fallibilitas non distinguuntur; ergò si essentialiter est fallibilis, essentialiter erit formidolosus. Probatur aut. motivum formale actus opinativi est essentialiter fallibile, ut de se patet, nam si esset infallibile, esset scientia de eo, vel fides divina; ergò ipse actus est fallibilis essentialiter, quia implicat actum esse infallibilem, & de objecto certissimo, quando motivum est fallibile.

VIII.

Arguitur. Repugnat actum esse formidolosum, quin reddat potentiam magis formidolosam; ergò falsum est, quòd formido potentia non sit de essentia opinionis, si ulla est de ejus essentia: probatur aut. à simili, implicat albedinem magis intensam poni in pariete, quin paries sit magis intensè albus; ergò à paritate sic erit in proposito. **R.** Negando aut. cum probationis consequ. & paritatem. Ratio disparitatis est, quia quòd paries sit magis albus, habet præcisè ab albedine intensam magis, quòd sit formidolosa, sed ex alio duplici capite, nempe, vel ex parte motivi, quòd videt non esse evidens, & sic timet ab ipso falli, quando elicit actum, cum ipsum sit in se fallibile, & hoc modo formidant scrupulosi: aliò modò ex imperio voluntatis, quæ imperat, quòd non adhaereat intellectus objecto, quòd ipsi non apparent evidens.

Instatur. Implicat poni assensum scientificum in intellectu, quin potentia sit certa & evidens de objecto & certitudine potentia; ergò implicat poni actum formidolosum in potentia, quin etiam ponatur formido potentia in ipsa; probatur consequentia, quia sicut se habet certitudo ad actum scientia, sic habet se formido ad actum opinionis. **R.** negando conse-

quentiam, & paritatem, quia actus scientificus est talis natura, ut nullam patiatur secum incertitudinem, sive in actu, sive in potentia, in quæ est propter formalem repugnantiam, quam habet ad utrumque, formido autem actus nullam habet repugnantiam cum certitudine potentia.

Instatur. Non potest poni actus opinativus in intellectu, quin reddat intellectum intelligentem; ergò non potest poni etiam in ipso, quin reddat ipsum formidolosum, ergò consequenter non potest poni magis formidolosus, quin reddat ipsum magis formidolosum. **R.** negando consequentiam, quia ut dixi potentia non habet ab actu, quòd in se sit formido; sed vel à motivo, vel ab imperio voluntatis. Per quæ patet etiam quid sit respondendum ad illam instantiam, quæ ponitur ordinariè contra conclusionem, quòd videlicet, quòd plures essent rationes, eò plus cresceret incertitudo & invidentia, id verum esse ex parte actus, non verò ex parte potentia, quia in potentia potius tunc decreset incertitudo, quamvis crescat in ipso actu.

QUÆSTIO II.

An scientia, fides & opinio possint esse in eodem intellectu, circa idem objectum?

Quæstio hæc non procedit de objecto incompleto, verbi gratiã, subjecto cujuscumq; conclusionis scientificæ, quia sic potest haberi fides, scientia & opinio secundum diversa predicata de eodem, sed de objecto complexo, seu de eadem propositione, an possit haberi scientia, opinio & fides? & hoc tam de actibus, quàm habitibus loquendo. Pro cuius difficultatis resolutione revocanda sunt ea, quæ dixi quæstione præcedenti, & insuper notandum, quòd illud objectum possit esse, vel necessarium, vel variabile, quòd est proprium opinionis, opinionemq; posse spectari, vel cum formali formidine, seu potentia, vel cum radicali, seu ex parte actus. Quo prænotato: Circa præsentem quæstionem multæ, eaq; variæ sunt opiniones, præcipuè tamen quatuor. Prima est D. Thomæ, Scoti & suorum, & videtur etiam fuisse Aristotelis, Averrois &c. quæ negat, quòd actus opinionis scientia, & fidei possit esse simul de eodem objecto. Secunda est D. Bonaventuræ, Alensis, Occhami, Gabrielis, & Nominalium, ac Recentiorum frequentissimè, qui e contra dicunt id non repugnare. Tertia est Vasquez, Coning, &c. qui limitant priorem, & dicunt opinionem posse haberi, & stare cum scientia, quæ habetur per species abstractivas, &c. Quarta est Durandi, & Connimb. qui asserunt Opinionem posse stare cum scientia, si medium opinionis, quòd est in se tantum probabile, existimetur esse evidens. Possent quidem plures adhuc species recenseris, sed huc omnes reducuntur. Itaque

Dico I. Possunt in eodem intellectu stare simul habitus fidei, scientia, & opinionis. Est Doctoris 3. d. 24. n. 12. Contra Complutenses. Probatur, quia habens habitum scientia de aliqua conclusione, potest eandem, quando ipsa non pro-

ponitur medium scientificum, probare per medium probabile, aut assentiri propter testimonium alicuius dicentis, sicut Doctor supra n. 17. de Apollolis, *Recognitio Crucifixionem Christi, non habuerunt fidem de ea, sicut nec dum viderent intuitu, habebat tamen habitum, quo illud credidissent, si non vidissent*, sed in tali casu non perdidisset habitum scientiae, quia postea iterum proposito medio scientifico experiretur se tam facilem ad assentiendum specificè sicuti prius; ergo potest esse habitus opinionis, & fidei cum habitu scientiae. Confirmatur Conclusio: Quia habens habitum intantum temperantiae, & exercens unum actum intemperantiae, non statim perdit totum illum habitum temperantiae, ergo à pari

Dices: Ideo albedo & nigredo sunt naturaliter incompatibiles in eodem subiecto, quia natae sunt causare effectus incompatibiles, ut disgregare & congregare visum, sed habitus scientiae, & opinionis nati sunt causare effectus incompatibiles, scilicet actus; ergo & ipsi erunt simul incompatibiles. R. negando majorem præcisè, sed ideo, quia natae sunt ita causare, ut non possit una applicari ad suum effectum, quin etiam applicetur altera ad suum, si autem duo habitus essent in eodem intellectu scientiae, & opinionis, potest unus applicari ab aliquo quod applicetur alteri, scilicet si proponeretur unum medium, & non proponeretur alterum.

Dico 2. si obiectum complexum sit opinio variabile, non potest de eodem haberi scientia, & opinio simul. Hæc erit utiq; communis, & videtur esse genuina mens Aristotelis, I. Post. cap. ultimo dum dicit: opinionem non esse compatibilem cum scientia simul, & Probatur: Non potest haberi scientia, nisi de necessario, ut patet ex prologomenis, sed si opinionis actus haberet pro obiecto aliquid variabile, & contingens, tunc non posset esse de eodem obiecto, esse actus scientiae, probatur, quia tunc intellectus diceret aliquid non posse se aliter habere, & etiam aliter se posse habere, quia per scientiam, quæ est de necessariis affirmatur aliquid, non posse aliter se habere, & per actum opinionis diceret, posse se aliter habere, quæ sibi contradicunt; ergo.

Dices: Intellectum posse utrumq; affirmare per diversa media, adeoq; tunc non esset aliqua contradictio. Sed Contra: Quod aliquod prædicatum sit necessariò connexum subiecto, vel non necessariò connexum, non dependet ex medio cognoscendi, sed ex medio essendi, quod, quia semper ex intrinseca ratione unum est, non potest per unum medium modò demonstrari necessarium, & per alterum contingens.

Dico 3. Non possunt de eodem obiecto etiam necessario, simul esse actus scientiae fidei & opinionis cum formidine potentia, seu formali. Hæc etiam videtur esse de mente Authorum, pro prima sententia cit. Probatur: De ratione scientiae est, ut tollat omnem formidinem, & trepidationem; ergo cum scientia non potest stare actus opinionis, cum formali formidine, quia

alioquin certò affirmaret, & non certò affirmaret idem prædicatum de eodem subiecto, quæ sibi similiter contradicunt.

Dices: Nullam sequi contradictionem, quia per scientiam assentiretur sine formidine, per opinionem cum formidine, qui sunt diversi actus, adeoq; non causant contradictionem. Sed Contra formido, & securitas, seu certitudo inter se formaliter repugnant, quantumcunq; proveniant ex diversis actibus; ergo opinio habens annexam formalem formidinem, nequit esse cum scientia, quæ secum necessariò deserit securitatem. Deinde si ad salvandam contradictionem sufficeret dicere, & allegare solam formarum pluralitatem, tunc possemus dicere non repugnare naturaliter contraria in summo, in eodem subiecto, verbi gratia, calorem & frigus in aqua, assensum & dissensum in intellectu, velle & nolle in voluntate respectu ejusdem obiecti, si enim inferatur contradictio ex repugnantia effectuum in eodem subiecto, statim poterit responderi, non esse contradictionem, quia illi effectus sunt à diversis formis, & quod voluntas amplectitur hoc obiectum per volitionem, respuit illud idem per nolitionem, quæ doctrina certè evertit totam Philosophiam. Quare si quis contrarium tenet, potius diceret scientiam tollere formidinem, atq; adeò tunc non esset certus, & incertus simul. De quo

Dico 4. Si sumatur opinio pro solo assensu probabili sine formali formidine, non potest naturaliter actus scientiae stare, cum fide & opinione. Probatur: Quia ubicunq; adsunt rationes evidentes, pellunt rationes probabiles, sicut lux solis pellit lumen candelæ, & sicut ait Doctor: Dialecticum nihil facit impeditum à demonstrativo veluti à fortiori; ergo nec de hac re ulterior est difficultas. Unde

Dico 5. In eadem acceptione non implicat de potentia Dei absoluta, ut de eodem obiecto sit simul fides, scientia, & opinio. Hæc est secunda sententia.

Probatur primò: Quia in hoc nulla potest ostendi implicancia, quin Deus possit facere, ut sint simul fides, opinio, & scientia, ergo: probatur ant. non est major, imò fortè minor implicancia, quòd ista sint simul, quàm quòd duo corpora sint in eodem loco, & unum in duobus, calor & frigus in summo sint simul, sed hæc divinitus contingere possunt, ergo & illa.

Dices: Repugnantiam esse, quia fides & opinio obiectum obscure repræsentat, scientia verò clarè, claritas & obscuritas nequeunt de eodem obiecto simul consistere, quia non possunt simul esse lux, & tenebræ, ergo. R. negando claritatem, & obscuritatem non posse simul stare, ad rationem dico: quod scientia, & opinio, vel fides non se habeant veluti lux & tenebræ, seu ut forma, & privatio, nam fides non est privatio scientiae, imò forma positiva, quæ in Sacra Scriptura adhuc vocatur *lucerna lucens in caliginoso loco*. 2. Petri 1. unde se habet fides, & scientia per modum majoris, & minoris lucis;

VII.

VIII.

IX.

X.

Naturaliter non stat actus scientie cum opinione.

Bonè tamen divinitus.

non verò per modum lucis, & privationis, Idem dicitur de opinione.

Probatur secundò : Quia multa proponuntur nobis in Sacra Scriptura fide credenda, quæ tamen scimus, & novimus scientiâ propriè dictâ, verbi gratiâ: Deum esse &c. Sed hoc frustra fieret, si circa illa scita non possemus etiam elicere actum fidei simul, cum tamen Apostolus dicat ad Hebræos: *accedentem ad Deum oportet credere quia est*; ergò circa objectum scitum, possum habere etiam actum fidei, sicut probabile est, contigisse in Beata Virgine, & Apostolis, qui clarè & intuitivè sciverunt Christum esse crucifixum, & tamen etiam crediderunt, unde dicit Christus Thomæ: *quia vidisti me Thomas, credidisti*, Joan. 20. Confirmatur prima: Quia ex opposito sequeretur, virum doctum pejoris esse conditionis, quàm rudem, & simplicem, quia hic omnia posset credere fide supernaturali, & meritoria, non tamen ille, atq; vir doctus magno privaretur merito fidei, sed hoc &c. ergò. Secundò: Sequeretur, quòd si vir solemnissimè doctus incidens in hæresin, non posset amplius converti, & justificari, quòd etiam est inconveniens, probatur sequela, potest aliquis talis vir doctus, ob intensissimas species scientiæ habere continuum actum de existentia Dei, toties quoties audit aliquid de Deo dici, sed si vellet iterum justificari & converti, deberet etiam proponenti credere, quòd esset ex textu supra allegato; ergò in tali casu, vel poterit esse simul, actus fidei cum scientiâ, vel talis homo non poterit converti. Et si adversarii recurrunt ad miracula, quòd Deus tunc ob præparationem cordis suspenderet actum scientiæ, ut meritoriè posset credere, cur potiùs non relinquunt illum actum, & concedunt, quòd Deus tunc supernaturalitè concurrat, ut eodem actu sciat, & credat. Confirmatur tertio: Angeli in via scientiam naturalem habuerunt de existentia Dei, à quâ fortè non poterant cessare, & tamen etiam tunc debuerunt habere etiam actum fidei, & credere quia est, & si dicas, quòd miraculosè cessarint à scientiâ, dicam ego, quòd miraculosè simul cum scientiâ crediderint.

XII

Probatur Conclusio tertio:

Fides, & opinio, ac scientia non tendunt in idem objectum modo contradictorio, sicut affirmatio, & negatio, sed feruntur omnes sub affirmativo modo, vel sub negativo, ita quòd quilibet secundum proprium motivum illud attingat; ergò non implicat, quòd in eodem intellectu sit simul actus opinionis fidei, & scientiæ de eodem objecto: probatur consequentia, non repugnat, quòd in eodem intellectu de eodem objecto sit actus perfectus, & alius imperfectus, sed actus fidei opinionis tendentes in idem objectum, secundum propriam rationem se habent secundum magis & minus perfectum; ergò possunt in idem tendere: probatur ma. quia apprehensio & iudicium possunt esse de eodem objecto simul in eodem intellectu, sicut etiam cognitio abstractiva, & intuitiva, sed istorum actuum alius est perfectus, alius imperfectus; ergò: ma. quoad primam partem patet, probatur quoad secundam,

quia non videtur implicare, quòd beati videntes intuitivè Deum, eundem etiam possunt cognoscere abstractivè per discursum, & demonstrationem à posteriori; ergò etiam poterit sic actus fidei, opinionis, & scientiæ esse simul, quia non videtur major ratio, quare idem objectum per unum actum possit cognosci ut præsens, & per alterum ut absens, & non possit etiam cognosci per unum actum clarè, & per alterum obscurè. Sed

Opponitur Autoritas, tum Sacræ Scripturæ ad Heb. 11. ubi vocatur fides argumentum rerum non apparentium, tum D. Aug. in Enchirid. Laurent. cap. 8. ubi definit fidem, quòd sit convictio rerum, quæ non videntur, ut proinde dicat bene sequi, vidisti; ergò non credidisti & epist. 112. inquit: videntur enim quæ patent, creduntur quæ latent, sed scientia est evidens & clara; ergò non potest esse cum fide, & opinione. Probatur consequentia: Idem objectum non potest esse patens & latens, sed si essent simul idem objectum, posset patens & latens esse, ergò. R. negando consequentiam: Nam autoritas Sacræ Scripturæ aliud non præterdit, quàm quòd actus fidei sint propter motiva credendi, sint argumenta rerum non apparentium, unde per fidem objectum non debet esse apparens, evidens, & patens, licet aliunde præsit esse evidens, scilicet per actum scientiæ, similiter respondeo ad primam auctoritatem D. Augustini, quando autem postea infert: Vidisti ergò non credidisti, distinguo illud consequens, eodem actu concedo, alio actu non posset simul credere, quòd vidit, nego consequentiam, & ad secundam auctoritatem dico, quòd videantur illa, quæ patent per motivum scientiæ, & creduntur, quæ latent per motivum fidei, non verò dicit, quòd possit simul esse actus uterq;.

Instatur. Actus fidei est meritorius; ergò non potest esse cum scientiâ, probatur consequentia, quia secundum D. Greg. hom. 16. in Evangelia: *Fides non habet meritum, cui humana ratio præbet experimentum*, ergò. R. concessio antequam negando consequentiâ, quia D. Gregorius, ut exponit ipsum Sanctus Bonaventura, nihil aliud vult, quàm, quòd fides tunc non habeat meritum, quando quis tantum ideo vult credere, vel assentiri alicui articulo credendo, ex eo quòd per rationem & experientiam ita compererit esse, prout credendus proposuit fuit, & non ideo præcisè, quid Deus hoc revelavit, credendum mandavit, tunc enim assensus non innicitur auctoritati Dei, sed ipsius merito, si aliquis assentiret alicui articulo, non propter suam experientiam, sed solum, quia Deus hoc dixit, actus adhuc erit meritorius, quamvis fortè non in tantum in quantum fuisset, si non didicisset experientiâ, prout ipse Christus dixit Joan. 20. *Beati qui non viderunt, & crediderunt*. Dico notanter fortè, quia potest in tali casu contingere, quòd majus habeat meritum, vel ex eo, quòd tunc in obsequium fidei suum captivet intellectum, vel ob piam illam animi præparationem, & habitum, quo paratus est credere, etiam si nullo modo cognosceret scientiâ & modo,

modo credit non tam propter scientiam, quam propter revelationem divinam.

Urgetur. Sanctus Thomas non credit illud, quod vidit; ergo nulla solutio, nec poterit explicatio facta bona esse per consequens, probatur aut, quia ipse D. Gregorius supra praefatum textum S. Joannis ait: Sanctum Thomam aliud vidisse, aliud credidisse, nam hom. 26. in Evangelia post medium, sic inquit: Dum ergo vidit Thomas, dum palpavit, cur ei dicitur: quia vidisti me credidisti? sed aliud vidit, aliud credidit, hominem ergo vidit, & Deum confessus est: ergo non credidit illud, quod vidit. R. negando ant. ad D. Gregorium dico, quod ille non velit, Sanctum Thomam credidisse idem, & vidisse, quia revera illud credidit, postquam vidit, de quo dubitavit, dubitavit autem an Christus resurrexisset, quod videns etiam credidit, unde Sanctus Gregorius infert, quod adhuc plus crediderit, quam viderit, nempe credidit etiam, Christum Deum esse, quod oculis humanis videre non poterat, ita ut iste sensus sit, Sanctum Thomam vidisse Christum, & cum etiam credidisset, resurrexisse à mortuis & simul ipsum esse Deum. Sed ex ratione etiam in Contra sic

Arguitur I. Implicat quod simul sint amor & odium, lux & tenebrae; ergo etiam implicat, quod opinio & scientia sint simul, probatur consequentia, quia quemadmodum odium est privatio amoris, & tenebrae lucis, ita etiam opinio est privatio scientiae; ergo sicut illa non possunt esse simul, ita nec ista: probatur aut, quia scientia lux ob claritatem, & opinio tenebrae obscuritatem. R. negando consequentiam, cum ant. probationis disparitas est in utroq; assumpto, quia amor & odium, lux & tenebrae, se habent per modum accessus & recessus ad idem objectum, vel ut privatio, & ejus forma, fides autem, opinio, & scientia se habent per modum plurium accessuum, nec una est privatio alterius, sed omnes sunt formae positive contrariae, habentes se per modum majoris, & minoris lucis, unde non implicat, quod simul sint, sicut non implicat, quod in eodem subjecto sit major & minor lux.

Instatur. Lucente majore luce videlicet sole, candela, verbi gratia, nullum producat lumen in aere; ergo sicut scientia habeat se per modum majoris lucis, & opinio per modum minoris, non poterit etiam esse simul, seu opinio nihil producat de luce. R. negando ant. quia fat probabile est, quod tunc candela etiam aliquid producat lucis, licet non tantum sicut sol. R. 2. permittendo transire ant. negando consequentiam, quia secundum communiorem sententiam lux candelae, & lux solis sunt ejusdem rationis, non verò lux fidei opinionis, & scientiae, quare nihil vetat, quò minus esse possint simul, sicut in beatis admittitur cognitio vespertina, & matutina de eadem re, prout etiam Doctor 2. d. 3. q. 8. de angelo, in quo admittit cognitionem intuitivam & abstractivam respectu sui ipsius, nec dicas eam frustra esse, quia id non probat, vel impugnat, aut convincit, quò minus simul esse possint.

Urgetur. Sequeretur, quòd in beatis posset fides esse simul cum visione beatifica, sed hoc est inconveniens asserere, ergo. R. Negando seq. Ratio est, tum quia fides est proprie actus viatoris, in caelo verò non sunt viatores, sed tantum comprehensores: tum etiam, quia in caelo non solum objectum clarè & intuitivè videtur, sed etiam motiva omnia, videlicet veritas divina, & revelatio, ideoq; nulla manet omninò obscuritas, quòd si tamen contingeret, ut solum objectum esset accidens, & non motiva, non videtur quare non posset esse fides, & scientia simul in eodem intellectu.

Arguitur 2. Scientia est certa, opinio verò incerta; ergo non possunt esse simul, probatur consequentia, quia alioquin sequeretur, duo judicia repugnantia, unum videlicet, quod affirmaret rem non posse se aliter habere, & alterum quod affirmaret posse se aliter habere, quae sibi contradicunt. R. opinionem sumptam sine actuali, & formali formidine non esse positivè incertam, sed tantum negativè, quatenus videlicet ab incertitudine, & certitudine, per quod adhuc sufficienter distinguitur à scientia, unde licet aliquando sit satis certa ex parte potentiae sufficienter à scientia differt, quae semper debet esse certa, & necessaria, unde permittendo sic explicatum ant. transire, nego consequentiam, ad probationem ejus dico, quòd non implicet, ut sint diversa judicia de eadem re secundum diversas rationes, sicut non implicat vinum esse formaliter frigidum, & virtualiter calidum, quia scientia formaliter affirmabit, rem aliter non posse se habere, opinio verò virtualiter, tamen oppositum potest asserere.

Instatur. Si opinio est tantum negativè incerta, tunc adhuc non salvatur contradictio; ergo probatur ant. quia scientia est certa, & opinio est non certa, ergo. R. negando ant. ad cujus probationem dico, quòd licet scientia dicatur certa, opinio non certa, adhuc tamen non infertur talis contradictio, quae arguat eorum impossibilitatem, quia in hoc sensu qualibet forma disparata, dicit negationem alterius, ut albedo dicit negationem dulcedinis, & dulcedo negationem albedinis, & tamen possunt esse simul in eodem lacte.

Urgetur. Per hoc non salvatur adhuc contradictio, quia per scientiam manet intellectus convictus, per opinionem non est convictus, ergo. R. negando ant. cum probatione, quòd enim intellectus convincatur, & non convincatur, pende praecise ex conditione medi, adeoq; non est aliquid absurdi, quod per unum convincatur, & non per alterum, quia ista duo enuntiantur de intellectu respectu diversorum, unde in tali casu intellectus absolute deberet dici convictus, tum quia denominatio debet sumi à nobiliori, tum quia si diceretur absolute, & sine addito non convictus, cum negatio sit malignantis naturae, posset credi, quòd esset convictus per medium necessarium. Plura vide apud Autores. Et haec sunt rosae vanales de spinis Logicalibus

collectæ, quæ ut immarcescibiles permaneant,
impono Viro dolorum, qui vicit, & pugnavit
in spinis, & ascendens Rex gloriæ triumphat
in Rosis, quas in Patrium Paradisum inplan-

tabit, ut reddat aliquando coronam merito-
rum, & gratiæ. Omnes characteres personent
DEO Gloriam, & honorem Amen
Alleluja.

FINIS DISPUTATIONUM IN LOGICAM.

